

Nr 60.

Uppläst och godkänd i Första kammaren den 26 april 1913.

» » » i Andra kammaren den 26 april 1913.

Riksdagens skrivelse till Konungen, i anledning av väckta motioner om dels ändring av 24 kap. 3 § strafflagen, dels ock skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om inskränkning i rätten att plocka skogsbär å annans mark.

(Lagutskottets utlåtande nr 18.)

Till Konungen.

Vid innevarande års Riksdag har av enskilda motionärer hemställts dels om sådan ändring av 24 kap. 3 § strafflagen, att den i detta lagrum meddelade straffbestämmelsen komme att omfatta jämväl olovligt tagande av skogsbär å annans mark, dels ock om skrivelse till Eders Kungl. Maj:t angående utredning och förslag om inskränkning i rätten att plocka skogsbär å annans mark.

Under det att ännu för icke lång tid tillbaka med full sanning kunde sägas, att tillgodogörandet av de vilda bären för jordägaren i stort sett saknade egentlig betydelse och ej heller i någon vidare omfattning ägde rum, har erfarenheten från den senaste tiden allt klarare ådagalagt, att förhållandena i detta hänseende numera äro helt andra. Uppmärksamheten har i högre grad än förr riktats på skogsbärens, särskilt lingonens värde, och den ökade användning, dessa bär funnit både inom och utom

landet, har åt försäljare av desamma berett en avsevärd och inkomstbringande marknad. Avsättningen har från vissa delar av landet blivit alltmera betydande, och av åtskilliga tecken att döma kan densamma förväntas bliva ytterligare ökad. Frågan äger sålunda icke allenast en vida större betydelse än förr ur den enskilda hushållningens synpunkt, utan den har därjämte erhållit en ganska vittgående nationalekonomisk innebörd. Redan på denna grund torde densamma vara förtjänt av statsmakternas allvarliga beaktande.

I vårt land har den rådande uppfattningen förr tämligen enstämmigt varit den, att de vilt växande bären utgjorde sådana naturalster, vilka envar ägde att tillgodogöra sig. Den utredning i frågan, som föreligger i den av lagberedningen den 9 oktober 1909 till Eders Kungl. Maj:t avlämnade tredjedelen av förslaget till ny jordabalk, och än mer de ifrågavarande motionerna samt däri återopade uttalanden och petitioner utvisa emellertid nogsamt, att nämnda uppfattning, åtminstone i de sydligare delarna av landet, där skogsbären tilläggas ett jämförelsevis högre värde, är på väg att förändras i riktning mot ett starkare hävdande av jordägarens anspråk på att skogsbären tillkomma honom i likhet med andra alster av hans jord, samt att han fördenskull bör äga att utan intrång av andra tillgodogöra sig desamma. Gentemot detta jordägarens intresse ställer sig den hittills härskande uppfattningen allt mer och mer såsom en motsats. Denna motsättning i intressen har blivit skärpt i samma mån som tillgodogörandet och försäljningen av skogsbären blivit ett betydelsefullt och lönande förvärv. Särskilt sedan sammanslutningar bildats för export av lingon och jämväl enskilda företagare börjat i stor skala uppköpa skogsbär, har bärplockningen för ett stort antal personer givit en god och jämförelsevis lätt förvärvad inkomst. För de jordägare, vilka själva vilja tillgodogöra sig bären å sin mark, hava härigenom uppstått allvarliga hinder och svårigheter att göra detta, så mycket mera, som de själva vid tiden för bärplockningen äro sysselsatta med sädesskördens inbärgande och därför lätt bliva i fråga om bärskörden förekomna av andra. Särskilt torde detta gälla en stor del smärre jordägare, för vilka bär- och i all synnerhet lingonskörden representerar ett jämförelsevis större värde. Härtill kommer, att genom det sätt, varpå bärplockningen mången gång bedrives, obehag och skada av olika slag förorsakas. Vissa uttalanden, som bifogats motionerna, bära nogsamt vittne härom, och även eljest har från skilda delar av landet försports klagan häröver. Ej minst har klagan riktat sig emot den

åverkan, som vid bärplockning av nu antydda slag mången gång övas på skogen, och den fara, som särskilt uppstår för skogssådd eller skogsplantering, som verkstälts å marker, där skogsbär finnas.

Vid nyss antydda förhållanden ligger det nära, att en stark missstämning kan uppkomma mellan å ena sidan jordägarne eller jordinnehavarna och å andra sidan dem, som vilja plocka bären å deras ägor samt därvid allenast förmena sig vara i sin goda rätt. Konkurrensen om bären antager former, vilka icke kunna anses förenliga med god ordning. Förhållandena kunna, såsom en del av de anförda exemplen giva vid handen, bliva hart när olidliga. — Det må slutligen ej heller förbises, att denna konkurrens framkallar en tävlan att först eller i största mängd komma åt bären, vilken kan verka förstörande för ett rätt ekonomiskt tillgodogörande av denna inkomstkälla.

Riksdagen har genom vad sålunda anförts funnit det ådagalagt, att denna frågas ordnande på lagstiftningens väg är en angelägenhet av obestriddig vikt, för vilken Riksdagen ej bör underlåta att nu påkalla Kungl. Maj:ts uppmärksamhet.

Vid överbägande av de åtgärder, som härvid böra ifrågakomma, har Riksdagen icke ansett en omedelbar ändring i strafflagens 24 kap. av ovanangivna innebörd kunna förordas. Det torde till en början vara omöjligt att utan vidare införa ett straffskydd mot tagande å annan mark av skogsbär i allmänhet; detta skulle utan tvivel komma i alltför stark strid mot den ännu gällande uppfattningen om det lovliga i att tillgodogöra sig särskilt vissa slag av dylika bär. För stora delar av vårt land skulle dessutom en dylik straffbestämmelse visa sig hart när omöjlig att genomföra och, om den det kunde, verka stor och väsentlig skada. Tvivelaktigt kan väl ock vara, vilka bär som fallande under beteckningen »skogsbär» skulle vara inbegripna under ett dylikt straffskydd. Men för övrigt synes frågan icke kunna lösas allenast genom införande av en straffbestämmelse. På sätt lagberedningen i sitt ovan berörda betänkande framhållit, torde grundvalen för en lagstiftning i detta ämne böra utgöras av civilrättsliga lagbud, till vilka därefter för beredande av erforderlig effektivitet en straffbestämmelse kunde anknytas.

Det av lagberedningen utarbetade i dess ovanomförmälta del av förslaget till jordabalk intagna utkast till lagbestämmelse i ämnet torde emellertid, även om vad som föreslagits under vissa förhållanden kunde vara lämpligt, icke, med den utveckling förhållandena tagit, vara ägnat att för ägare eller innehavare av marker, där skogsbär växa, medföra det

skydd mot ett obehörigt borttagande av dessa bär, vartill de kunna vara berättigade. Mycket ofta torde dessa marker, även å egendom av mindre omfattning, vara belägna så långt från själva gården, att ett fridlyst område av den omfattning lagberedningen föreslår icke skulle i detta hänseende vara av någon större betydelse. Huruvida en rätt bör stadgas för jordägarna att utan avseende på belägenheten för bärplockning av allmänheten fridlysa visst område å sin egendom eller i annan dylik form, lärer böra bliva föremål för undersökning. Likaså lärer vid undersökningen böra övervägas, huruvida åt lokala myndigheter må kunna uppdragas att för vissa orter efter förefallande behov inom i lagen medgivna gränser meddela bestämmelser.

Överhuvudtaget synes det Riksdagen icke möjligt att i frågans nuvarande läge angiva det eller de sätt för dess lösning, som framför andra böra sökas, utan lärer detta kunna framgå först efter omsorgsfull prövning såväl av de förslag, som redan föreligga, som av de uppslag, vartill den senaste tidens erfarenhet kan föranleda.

Vad som vid en dylik lösning särskilt framträder såsom förorsakande svårigheter äro de högst olikartade förhållanden, som i detta hänseende råda inom skilda landsdelar. Under det att behovet av en lagstiftning i detta ämne i södra och mellersta delarna av vårt land gjort sig mer eller mindre starkt gällande, torde för de nordligare trakterna, i all synnerhet de tre nordligaste länen, ett motsvarande behov knappast förefinnas. Men även i övriga delar av landet lära förhållandena vara ganska olika på olika orter. Härtill måste uppenbarligen vid den undersökning, som anordnas, tagas nödig hänsyn, så att den blivande lagstiftningen bliver anpassad efter olika traktens olika förhållanden och behov samt icke på något håll sträckes längre, än nödvändigheten kräver.

Enligt Riksdagens mening bör nämligen såsom ett allmänt önskemål uppställas, att lagstiftningen på samma gång den söker åt jordägarna bevara den rätt att tillgodogöra sig de å hans mark växande skogsbären, som skäligen böra anse tillkomma honom, och avlägsna de olägenheter, den nuvarande obegränsade friheten i förevarande hänseende visat sig medföra — måtte, allt framgent, särskilt med hänsyn till den fattigare befolkningens behov, där det kan medgivas utan större förfång för jordägaren, bibehålla den möjlighet att tillvarataga vilt växande bär å annans mark, som av ålder ansetts tillkomma en var. Med hänsyn härtill bör enligt Riksdagens mening särskild varsamhet iakttagas vid införande av nya bestämmelser på förevarande område.

Med stöd av vad sålunda anförts får Riksdagen hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och i vilken omfattning ägare och innehavare av jord må kunna beredas skydd mot tillägnande av å deras mark växande vilda bär, samt därefter för Riksdagen framlägga förslag till lagstiftning i ämnet.

Stockholm den 26 april 1913.

Med undersåtlig vördnad.
